

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
MAGISTERSKÝ OBOR SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ EKOLOGIE
HODNOCENÍ DIPLOMOVÝCH PRACÍ

Tématem diplomové práce je vliv sociálních norem na environmentálně signifikantní chování, konkrétně vliv deskriptivních sociálních norem na spotřební chování. Jedním z faktorů, které ovlivňují environmentálně signifikantní chování, nebo lépe řečeno záměr, jsou právě sociální normy. Cílem práce je zjistit, jestli deskriptivní sociální normy ovlivňují záměr spotřebovávat environmentálně náročné produkty a obecněji odpovědět na otázku, jak je možné podpořit udržitelnou nebo proenvironmentálně orientovanou spotřebu, což je téma velice aktuální.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a empirické. V teoretické části jsou definovány hlavní pojmy, představeny významné teorie a typologie. Teoretická část je poměrně obsáhlá a pokrývá nejrůznější témata, někdy až zbytečně široce. Chybí větší propojení jednotlivých kapitol, které takto působí spíše jako výčet pojmů a teorií, ale zdůvodnění a osvětlení, jakým způsobem jednotlivá témata souvisí s předmětem výzkumu, je pouze v úvodu. Např. podkapitola „IPAT - dopad lidské činnosti na ekosystémy“ působí nadbytečně, chybí popis, proč a jak souvisí s tématem práce.

Zdůvodnění výběru environmentálně signifikantního chování – spotřeby exotického ovoce a balené vody – by mohlo být konkrétnější. Místo popisu výsledků LCA by bylo možná vhodnější popsat spotřebu těchto produktů v ČR a vnímání jejich environmentálních dopadů spotřebiteli. Také chybí zdůvodnění či poznámka, proč je popsán dopad konkrétně banánů, když v dotazníku jsou respondenti dotazováni na více druhů exotického ovoce.

V druhé části je popsána metoda výzkumu, postup a výsledky experimentů.

Autorka ověřovala hypotézu, že deskriptivní sociální normy ovlivňují environmentálně signifikantní spotřební chování. Tato hypotéza byla na základě experimentů potvrzena. Tvorba závěrečného experimentálního designu nebyla přímočará, bylo zapotřebí mnoho úprav a dílčích kroků, což je v práci popsáno a jistě nebylo pro autorku jednoduché se s tím vypořádat. Nakonec byly provedeny celkem čtyři experimenty, z nichž první dva sloužily spíše k upřesnění správné metody a vypracování výzkumného nástroje. Výsledkem výzkumu je závěr, že obecné deskriptivní normy mají slabý vliv na záměr chovat se proenvironmentálně, zatímco deskriptivní normy spojené s určitou referenční skupinou, se kterou se jedinec může identifikovat, mají signifikantní vliv. Tyto závěry představují přidanou hodnotu výzkumu a mají potenciál pro praktické využití, což je významným přínosem práce. Cílem také mělo být zjištění role proenvironmentálních postojů jako proměnných moderujících vlivů norem na chování. To ale nakonec nebylo zkoumáno, protože použití GEB škály mohlo ovlivňovat manipulaci deskriptivních norem.

V závěru chybí ucelenější diskuse o slabých stránkách výzkumu a také bych ocenila popis etických aspektů experimentů. Toto může být diskutováno při závěrečné obhajobě práce před komisí společně např. s problematikou výběru vzorku a zobecnitelnosti výsledků, kterým nebyla věnována příliš velká

pozornost. Občas se vyskytovaly chyby v popisu výsledků (např. na str. 55 je v textu uvedeno, že průměrný věk byl v první skupině nižší, dle výsledků byl ale vyšší) nebo v popisu grafů (na str. 57 je u grafu 4 uvedena manipulace informací o spotřebě „PET“, přičemž má být správně uvedeno „EO“, a u grafu 5 je uvedeno nejen PET, ale i obráceně informace podané experimentálními skupinám – sk. 1 má v grafu negativní SN, ale v popisu grafu je uvedena pozitivní SN a naopak).

K formálním záležitostem bych měla několik poznámek. Citační forma se mi zdá nevhodná. Použití „Tamtéž“ bych doporučila spíše při citacích v poznámce pod čarou, nikoliv v odkazech přímo v textu. Také by měly citace odkazovat pokud možno k primárnímu zdroji, např. na str. 20 by měl být uveden odkaz na EEA a ne na Thogersen, 2014, na str. 32 by měly být uvedeny konkrétní studie dokládající vliv viny na normy atd.. Obrázky s modely a schémata by měly být v českém jazyce. V textu se občas vyskytují gramatické chyby a nepřesnosti v termínech nebo formulacích: např. spotřeba není typem proenvironmentálního chování, ale environmentálně signifikantního chování (str. 19). Autorka jinak ve své práci využila dostatek literatury a rozsah práce je také dostatečný.

Celkově hodnotím práci jako velmi dobrou a doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji bodové hodnocení 13 - 16 b.

Pro diskusi před komisí navrhuji zamyslet se nad metodou výzkumu a některými závěry. Např.:

- 1) Někdy existovaly rozdíly mezi skupinami již před výzkumem. Jak si to autorka vysvětluje? Co by mohlo být příčinou a jak by to bylo možné vyřešit?
- 2) Opravdu lze randomizací dosáhnout homogenity vzorku a zobecňovat výsledky? Neselhala v prvních experimentech? Proč?
- 3) Jaký měla vliv metoda výběru vzorku na výsledky?
- 4) Jaké etické problémy se mohou týkat tohoto výzkumu?
- 5) Jak si autorka vysvětluje rozpor ve výsledcích experimentu 1 a teorie (informace podaná respondentům, že spotřeba klesá [deskriptivní norma], nevede ke snížení záměru spotřebovat EO, ale k jeho zvýšení)? Nemělo by dle teorie u experimentální sk. 1 dojít ke snížení záměru nakupovat exotické ovoce a u sk. 2 ke zvýšení, pokud by existoval vliv deskriptivních norem, které byly u sk. 1 „negativní“, to znamená, že byla podána informace o snižující se spotřebě, a u sk. 2 o zvyšující se spotřebě? Dle grafu je tomu naopak: u sk. 2 došlo ke zvýšení záměru nakupovat a u sk. 1 ke snížení.